

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

Venerabilis Arnesti in publicis juxtà ac privatis Operibus insignis
Magnificentia, regiúsque ac splendidus animus; simul vetus illa fama de
thesauris ab eo repertis refellitur. Caput X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

debat. Quamvis verò sciret *Venerabilis Arnestus*, non satis decòrum dignitatì suæ, si iudiciorum se, & litium tricis immisceret; præcipuè in civilibus minimisque iudicijs authoritatem Sacerdotum, nè dicam Archiepiscoporum, profanari; tamen cum pauperum causæ agerentur, nihil dubitabat suscipere, dignitatèque suam pauperi donare, ut meritò *Defensor pauperum in iudicio*, & *Advocatus miserorum* appellaretur; hujus unius præsidio nitentur illi, & sive in iudicio ipse sederet, sive assisteret tantum, modò præsens foret, sciebant in causis pauperum silentium tenere non posse, cujus authoritate & dignitate sibi adjuncta, pares se cuicumque Potentiæ futuros in iudicio lætabantur.

Pauperum
causas in ju-
dicijs susci-
pit.

Hagek 1364. in
Annual. Boh.

Nec in morte suorum immemor, præter alias, quæ inopi populo numerarentur, pecunias maximas, *ducentas argenti marcas pro panibus*, & *vestitu pauperum ministrorum Ecclesie Pragensis* testamento legavit; ideòque non mirum, *viam*, quàm mortui corpus vehebatur, pauperes lacrymis prosecutos, ut significat *Hagecius*, itaque post mortem velut *Trajanus Imperator*, sic *Arnestus* (quæ verissimi, justissimi, & nullà adulatione corrupti triumphis species est) exercitu pauperum deducente in terris, in cœlis triumphabat. *Fleverunt*, ait in exemplo simili D. Ambrosius, *pauperes, & quod multò pretiosius est, lacrymis ejus (si quæ restabant) delicta laverunt. Illa sunt lacryma redemptrices, illi gemitus, qui dolorem mortis abscondunt.*

XX.

Pauperum
fides in Ar-
nesti morte.

Mariana de
rebus Hispan.
l. 4. C. 5.

In Obitu Fra-
tris sui Satyr.

Venerabilis Arnesti in publicis juxtà ac privatis Operibus insignis magnificentia, regiùsque ac splendidus animus; simul vetus illa fama de thesauris ab eo repertis refellitur.

Yy 2

CA-

CAPUT X.

Magnificen-
tia propria
Principum
virtus eam
colit Arne-
stus.

Caracciolus in
vita Pauli IV.
Sixtus V. Cle-
mens VIII.
Gregor. XIII.
& XV. Urba-
nus VIII. alijs.

Palatiū per-
fecit Rex
Vladislaus
Atlas Merca-
toris.

Petr. Bertius
in Geogr.

M. S. Bar-
tasikonu de
Drabenicz.

III.

Magnificentia virtus apud ignaros humana vitæ, & opum inexpertos, sæpe malè audit, & pro vitio accipitur. *Parvi & Pignari*, ut sic loquar, *animi*, semper intra fortunæ suæ paupertatem latentes, quid excelsum in opibus sit, ignorant, parvisque & suis cubitis magnitudinem animorum, & magnificentiam ac splendorem Principum metuntur. Sed alia nimirum virtus est religiosorum hominum, in claustris degentium, alia Principum; alia privatorum, alia Pontificum ac Præfulum curæ, qui nisi alta quædam, ampla & splendida designent, quæq; ad utilitatem communem referuntur, ament, lucris suis tantum intenti, mercatorum agunt vitam, non Principum. Qui magnus esse cupit, cum magnitudine commercium habeat, oportet: ideoque nunquam satis laudari poterunt ij Pontifices, qui magnifici in omni vita fuerunt, & in ejus virtutis argumentum *urbem Romam* pulcherrimis, æternisque operibus exornarunt. Eâ res animum contemptorem opum, & *publico bono natum Principem* ostendit, propriæque Principum & Pontificum virtus jure censetur. Totus in hac virtute *Venerabilis Arne- stus*, etsi animo modestissimus, magnis tamen & splendidis rebus semper erat intentus; quanta eo *Ministro Cesar Carolus* sit aggressus, narratum nuper est; arces, pontes, urbes, quasi miracula Thebarum ab humo surrexerunt: palatium certè Pragensis Arcis, & pontem super Muldavam *Gerardus Mercator* inter admiranda Europæ collocavit. Maximus quoque ædificator *Arne- stus*: habitabat amplissima in domo, quam sibi, & Successoribus Archiepiscopis à fundamentis excitarat; atque in ejus domûs ornatu, nihil Electoribus, maximisque Principibus (qui Pragæ id temporis regiâ magnificentia certatim domos ædificabant) concessit; *Palatijs, fornicibus, ambulacris, ac horto* præcipuè pulcherrimo, quem instruxerat ad paratissimam hospitem omnium voluptatem. *Aulam* trahebat nobilissimam, Prælatorum, Aulico- rum,

rum, Clientum & armigerorum Diocesanos (ita tum vocabant) grandi numero, quæ multitudo Nobilitatis duobus successoribus Archiepiscopis (Albico & Conrado) avaris & sordidis non placuit, missionemque honestam Nobilitati dederunt, quo uno facto omnem Archiepiscopi dignitatem exarmaverunt. Nam tanta olim Pragensis Archiepiscopi inter Procere potentia fuit, ut paucis diebus multa armatorum millia, quoties vellet, auxilio potissimum Nobilitatis (quæ Aulam ejus recepto more sequebatur, & in ditionibus Archiepiscopi sedem fixerat) advocare & cogere posset; quo numero *Conradus & Albicus* haresin in Bohemia, nondum satis corroboratam profligare potuissent. Certè *Zbygnaus* Archiepiscopus, ut narrat *Hagecius*, intra dies octodecim, septem peditum, & tria Equitum instructissimorum millia cum novem sexagenis curruum, *decimo nono ab obitu Arnesti* anno, adversus Bavarix ducem eduxit. Redeamus ad Arnestum: hic magnanimus & magnificus Princeps, plurimas veteres Arces in ditionibus suis diruit, novas exstruxit, urbes mœnibus cinxit, ædificijs privatis & publicis exornavit, omnia saxo ad perpetuitatem permunivit. Jam ditiones piscinis, vineis, lupuletis, aliisque hujusmodi œconomix apparatus, pecudum armentis & gregibus, lucos mitium terarumque animalium, avium insuper familijs (vivaria apud nos vocant) implevit. Sed hæc minima; *Pragensis* Ecclesix fabricam pulcherrimam, & verè *Basilicam*, (hodie multum senectute, aliisque incommodis seipsa minorem) descripsit, & non modicam ejus partem ædificando absolvit. Plura referre nihil attinet, libro superiore copiosius memorata. In Templis divitias & splendorem amabat *Arnestus*, ideoque calices aureos, argenteos, gemmis illuminatos & accensos, vestes Sacerdotum auro & argento lucentes, phrygiõque opere elaboratas, dono Templis mittebat. Cœnobìa libris pretiosis, picturis & imaginibus magnorum artificum, pictorum, ac præcipuè Statuariorum, quorum hodie inaurationem imitari non possumus, ditavit, aususque est vetustus vitæ Scriptor asserere: *nunquam in Ecclesia Pragensi & Regno Bohemia ante Arnestum, aut*

Archiepiscoporum Pragensium quosdam in Regno potentia.

Hagek 1383.
Ego non credo Zbygnauum Archiepiscopum fuisse id tempus, sed Ioan. de Genstein, s. Vide supra l. 3. C. 12. in Notis.

IV.
Oeconomus Arnestus.

V.
Templorum pretiosa suppellex Arnesto placebat.

Amator fuit
librorum.

ad. S. Glasens.

VI.
Vnde tanta
Arnesto di-
vitiis.

post eum tantas Templorum divitias, tamq; elegantes munditias visas esse: Codices eleganter scripti, aureis argenteisq; imaginibus ad Capitum initia splendebant, litteræ primæ pictis Sanctorum imaginibus ornabantur, folia inaurata; umbilici extantes, munita omnia ære aut argento, nè lædi possent, holoserico, attalicâ aliâve pretiosâ materiâ tegebantur; Sapphirino colore maximè delectatum in librorum integumentis ferunt; argumento esse potest, præter alia, Manuscriptus *Marialis Liber*, cæruleo holoserico tectus. Vidi ipse in vetustis Bibliothecis, *Trebonensi* præcipuè ac *Borowanensi*, & pluribus alijs ejusmodi volumina, ab *Arnesti* temporibus servata. Et sanè libri eo tempore inter res pretiosas habebantur, ut meritò auro & argento possent involvi. Hunc quoque in Venerabili Præsule librorum amorem Manuscripta commendant: *Multos libros, etiam extraneos à notitia multorum hominum, scribi fecit, & de alijs Mundi partibus apportavit. Habens tres continuò vel duos chartularios ad minus, qui Libros, etiam Missales & Missarum Canones, præter alia quotidie conscribent, quos Monasterijs & Ecclesijs, ac alijs pijs locis, prout quosq; cognoverat, indigere, dispensavit.* Denique eò jam immensâ quadam liberalitate pervenerat, ut expendere plura, quàm accepisse crederetur: Quantas enim opes in hæc, quæ memoravimus, effudit? quot Tempia, domos, turres, arces condidit? quatuor ditissima Cœnobia struxit, locupletavit, & bonis donatis fundavit. Quantæ ubique fabricæ? quid tot aliàs Sacerdotum *Praga*, *Glaucy*, alibiq; Fundationes adferam? tot Nosocomia pauperibus ædificata, & censibus æternis, aliquando etiam villis attributis, stabilita? quid maximis ditionibus auctum Archiepiscopatum, & ex proprio patrimonio emtam & adjunctam Pragensi Ecclesiæ amplissimam ditionem *Rozmitalensem*, aliàsque complures? quid dicam de liberalibus & perpetuis eleemosynis? quid de *Bibliothecis*? ad extremum de tam grandi pecunia à moriente, Ecclesijs & pauperibus legata & relicta? Aurum è montibus *Pyrenæis* effusum in *Arnesti* sinum fluxisse diceres. Traditum est, cum eum tanta inchoare, & absolere, pecuniâque in-

nume-

numerabilem spargere viderent Majores, suspicari cœpisse: *Ar-
nestum*, velut olim Lynceum, Thesauros in terra videre ac sen-
tire. Neque eam suspicionem effugere potuit, dum vixit; cre-
debantque tantæ sanctitati dedisse DEVM, ut non sibi modò, sed
Cyrolò etiam Cæsari, latentem thesauros monstraret. Ego id veri-
simile non arbitror: res enim tam nova indicio aliquo littera-
rum, aut ipsius loci testator fuisset; qui paternas opes *Arnesti*
maximas, Archiepiscopatus Pragensis divitias eo tempore (ex
quo solo octoginta aureorum millia quot annis capiebat) qui
Caroli Cæsaris favorem, & summum Aulae ministerium, qui auri
& argenti ex fodinis copiam, qui Civium & subjectorum popu-
lorum in Præsulem suum amorem, qui *Arnesti* parsimoniam &
inutilium voluptatum fugam spectarit, nihil nimium putabit, &
acceptis expensas facile respondere potuisse, animadvertet. For-
sitán *Arnesti* thesaurus ipsa liberalitas fuit, ut olim *S. Episcopo*
Ioanni Eleemosynario, qui magnum certamen DEO obtulit: ut
trúmne plus dare DEVS, quàm ipse in pauperes posset erogare.
Solet hanc liberalissimis hominibus mentem injicere DEVS, ut se
liberalitate, pauperiores nunquam fore putent; saepe etiam mi-
raculis hæc benefaciendi voluntas approbatur, & rationes in-
melius è cœlo perturbantur. Ita *S. Lydwina sacculus* nunquam
ære vacuus poterat inveniri, novúmque Patrum sæculo, in *Gre-
gorio XIII. Pontifice* narratur exemplum, cujus effusa in omnes
gentes beneficentia ad Antipodas usque penetravit, cui meritò
ex Senatusconsulto in *Capitolio Romano* posita Statua, cum *com-
munis Patrie & Pastoris* elogio, his inter alia verbis: *sestertium*
octingentes singulari beneficentiâ in egros distributa (est hæc sum-
ma vicies centena millia aureorum) collectis verò omnibus post
ejus mortem *Rationum* libellis, ab ipso *Rationario* scriba, com-
pertum est plura dedisse, quàm accipere potuerit, ut affirmat
Cardinalis Baronius. Antiquum hoc in sanctis Præsulibus mira-
culum agnoscit etiam D. Ambrosius: Scio, inquit, pleròq; Sacer-
dotes, quo plus contulerunt, plus abundasse. Satis jam multa de
tribus Cardinalibus *Arnesti* virtutibus (*Iustitia, Fortitudine, Tem-
perantia*)

Mariana l. 2.
histor. Hispan.
C. 14. & C. 19.
Galcoit. Mar-
tius lib. de
doctr. promi-
ssum C. 19.

Paulus Zideij
in M. S. 80.
millia aureorum
alij pleriq; 100.
millia aureorum.

Liberalitas
magnus est
Thesaurus.

Sur. in ejus
Vis.

Surius in ejus
Vis.

Gregor. XIII.
liberalitas
prodigiola.

Baron. Ann.
Chr. 175.
l. 2. officior.

perantia) quibus anima ejus velut hortus irriguus, aut Paradisus deliciarum circumfluebat, *Prudentia* reliqua est, quæ in *Arnesto* mare potiùs, quàm flumen appellari meretur.

Summa Venerabilis ARNESTI
Prudentia. Item Fælicitas Regni Bo-
hemix ab Arnesti Ministerio, &
gubernandi primâ authoritate
& scientiâ.

CAPUT XI.

Magnus Emblematum, & hujusmodi elegantiarum, quæ curiosis ingenijs delicias faciunt, superiore sæculo Princeps *Alciatus*, cùm Magno Duci Epitaphium conderet, super Tumulum mortui Ducis, Urbes armis ab eo devictas, campos prælijs ablatos, flumina sanguine euntia, strages ac cædes hostium editas, auctas eorum corporibus terras, erepta vexilla & trophæa, aliâque his similia militiæ decora, pingi jussit, sed eâ dispositione, ut ex ijs *Ducis* conficeretur *Effigies*, quæ virtutes ejus bellicas, unâque ipsum armis, velut ericium, referret. Si *Arnesti* Prudentiæ Imaginem spectare aliquis oculis post tot sæcula cuperet, ante eum ego *Bohemia Regnum*, non ut nunc est lacerum, viris & viribus defectum, sed quale *Caroli Caesaris* temporibus fuit, viris armisque florentissimum, opibus, auro, argento, gemmisque nitens, pace suâ latum, Civitatibus frequentissimis, & pulcherrimis constitum, Cœnobijs Templisque altissimis distinctum, omni bonorum genere, & fortunæ rivis magis, quàm fluminibus suis, circumfluens, in Tabula statuerem, adde-
rémque

R
Bohemix
antiquæ fæ-
licitas & o-
pulentia Ar-
nesti emble-
ma.